

УДК 811.111'42

ТЕСТОВА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ЧИТАННЮ

А.С. Птушка, канд. філол. наук (Харків)

Ця стаття присвячена дослідженню тестовій методиці навчання читанню. У статті докладно розглянуто терміни «читання» та «тест». Проаналізовано тестову методику навчання читанню. Виявлено особливості використання тестового контролю, найпопулярніші різновидності тестів та ефективність цих тестів.

Ключові слова: методика, читання, тест, тестовий контроль, іноземна мова.

Птушка А.С. Тестовая методика обучения чтению. Данная статья посвящена исследованию тестовой методики обучения чтению. В статье подробно рассмотрены термины «чтение» и «тест». Проанализирована тестовая методика обучения чтению. Выявлены особенности использования тестового контроля, самые популярные разновидности тестов и эффективность этих тестов.

Ключевые слова: методика, чтение, тест, тестовый контроль, иностранный язык.

Ptushka A.S. Test method of teaching reading. This article is devoted to the research of test method of teaching reading. The article examined in detail the terms "reading" and "test". Test method of teaching reading is analysed. The features of the use of test control, the most popular varieties of tests and the efficiency of these tests are exposed.

Key words: method, reading, test, test control, foreign language.

Дана стаття присвячена дослідженню тестовій методиці навчання читанню.

Одним із найважливіших видів комунікативно-пізнавальної діяльності людини є читання. Література справляє естетичний вплив на читача, стимулюючи його творчу здатність пізнавати дійсність, викладену в тексті, що спонукає його до самостійних суджень і висновків, дає можливість для розвитку світогляду, допомагає вірно зорієнтуватися в складному процесі самопізнання.

Читання іноземною мовою як комунікативне уміння та засіб спілкування є, поряд з усним мовленням, важливим видом мовленнєвої діяльності та найбільш розповсюдженим способом іншомовної комунікації, яким студенти вищих навчальних закладів повинні оволодіти згідно з вимогами чинної програми та Державного стандарту з іноземних мов. В історичному плані читання виникло пізніше усного мовлення, проте на його основі, і стало важливим засобом спілкування та пізнання. Завдяки читанню, яке робить доступною будь-яку інформацію, передається досвід людства нагромаджений у найрізноманітніших сферах трудової, творчої, соціально-культурної діяльності.

Методична наука має вагомий потенціал досліджень проблеми навчання читанню, проте проблема розробки навчально-методичних матеріалів для навчання читанню є а к т у а л ь н о

ю, оскільки уміння зрілого читання є надзвичайно важливими для функціонування іншомовної компетенції загалом.

Підготовка згаданих матеріалів, у найбільш загальному вигляді включає такі етапи (з а в д а н н я):

1. відбір текстів як основи для складання вправ;
2. адаптація текстів відповідно до рівня та мети навчання;
3. виділення лексики, яка є об'єктом засвоєння;
4. складання дотекстових вправ;
5. складання текстових вправ;
6. складання післятекстових вправ;

Реалізація перелічених вище завдань і є м е т о ю даної статті.

О б ' є к т о м статті є сучасні англомовні тексти у британських газетах та журналах.

П р е д м е т о м дослідження виступає формування у студентів професійно-методичної компетенції щодо організації та проведення уроків читання англійською мовою.

М а т е р і а л о м дослідження слугували тексти з британських журналів та газет.

Британські газети та журнали дозволяють підібрати тексти, які репрезентують різні теми. Ці тексти містять основну лексику за вибраною темою, як наприклад (тема Fashion):

So. You've picked your color and you're ready for the fit. First comes the jacket.

First off: are you a single-breasted man or a double? While both styles can fit most body types, single-breasted jackets tend to flatter the slim while double-breasted jackets make the broad look mighty. This doesn't imply being 'skinny' or 'fat,' it's simply about your tits; hence the term 'breasted.' Choose the jacket style that you can best fill out – from there you'll always look best. David Letterman, who can rarely be found not wearing a double-breasted jacket, skirts this rule by sitting behind a desk. Notice how uncomfortable he is during the monologue, fussing with his buttons while standing full-view before the camera.

To those opting for the single-breasted jacket, you'll have to choose how many buttons you want. One? Hmm. Two? Excellent. And returning in popularity. Three? Certainly good, and was much sought-after in the recent past though it's now reached near total market saturation. But, still classic, and hopefully always available. Of course, jackets also come in four-, five-, and six-button styles, each with their own fifteen minutes of fame.

Last, the fit. Like we said before, close to the body, but no wrinkles when you button. Vents, double or single, are preferred to the vent-less jacket that, nine times out of ten. Shoulder pads should be avoided – you're no linebacker – but a tailor will gouge you if you show up post-purchase and ask him to reduce the heft.

Finally, we can tell you, that you are the only man who can choose right jacket because you can tell a tailor what you want and you know your body perfectly [The Morning News].

При адаптації тексту головною метою є, з одного боку його збереження як продукту мовленнєвої діяльності освічених носіїв мови, а з іншого – його компресія, звертаючи на обмеженість обсягів текстів, які доцільно використовувати в процесі навчання іноземної мови.

Найбільш поширеними причинами видалення фрагментів тексту є:

- а) надлишковість інформації;
- б) занадто ускладнена лексика;
- в) невисока комунікативна цінність;
- г) перевантаженість тексту власними іменами, географічними назвами, числами тощо.

Розглянемо на прикладі видалення фрагментів та причини їх видалення.

So. You've picked your color and you're ready for the fit. First comes the jacket.

First off: are you a single-breasted man or a double? While both styles can fit most body types, single-breasted jackets tend to flatter the slim while double-breasted jackets make the broad look mighty. This doesn't imply being 'skinny' or 'fat,' it's simply about your tits; hence the term 'breasted.' (Надлишкова інформація). Choose the jacket style that you can best fill out – from there you'll always look best. David Letterman, who can rarely be found not wearing a double-breasted jacket, skirts this rule by sitting behind a desk. Notice how uncomfortable he is during the monologue, fussing with his buttons while standing full-view before the camera. (Невисока комунікативна цінність).

To those opting for the single-breasted jacket, you'll have to choose how many buttons you want. One? Hmm. Two? Excellent. And returning in popularity. Three? Certainly good, and was much sought-after in the recent past though it's now reached near total market saturation. (Надлишкова інформація). But, still classic, and hopefully always available. Of course, jackets also come in four-, five-, and six-button styles, each with their own fifteen minutes of fame.

Last, the fit. Like we said before, close to the body, but no wrinkles when you button. Vents, double or single, are preferred to the vent-less jacket that, nine times out of ten. Shoulder pads should be avoided – you're no linebacker – but a tailor will gouge you if you show up post-purchase and ask him to reduce the heft.

Finally, we can tell you, that you are the only man who can choose right jacket because you can tell a tailor what you want and you know your body perfectly.

Аналіз тексту дозволив виділити лексику, яка має стати об'єктами засвоєння. Критерієм її відбору була віднесеність таких слів до активної лексики за темою та її гіпотетична складність для конкретного контингенту студентів.

Нижче подана така лексика за частинами мови (іменники, дієслова та прикметники).

Nouns: breast – груди

fame – слава

jacket – жакет, куртка

pad – м'яка підкладка, подушка

vent – вихідний отвір

wrinkle – зморшка

Verbs: gouge – видовбувати, видавлювати

fill out – заповнити

wear – носити

Adjectives: available – придатний

mighty – могутній

uncomfortable – незручний

На дотекстовому етапі головною метою є засвоєння активної лексики, яка далі зустрінеться в тексті. Власне, завдання зводиться до семантизації, тобто пояснення значення такої лексики, як наприклад:

Match the verbs on the left with their definitions on the right:

1. mighty	a. not comfortable
2. uncomfortable	b. the front part of the body from the neck to the abdomen; chest
3. wear	c. powerful or strong
4. pad	d. to carry or have (a garment, etc.) on one's person as clothing, ornament, etc
5. breast	e. a thick piece of soft material used to make something comfortable, give it shape, or protect it

Для розвитку умінь читання можливо вибрати: методику підбору заголовку до тексту, підбор заголовків до абзаців тексту, множинний вибір, видалення фрагментів та ін., як наприклад:

Fragments (A – D) have been removed from paragraphs (1 – 4):

<p>1. So. You've picked your color and _____. First comes the jacket.</p>	<p>A. Jackets also come in four-, five-, and six-button styles, each with their own fifteen minutes of fame.</p>
<p>2. First off: are you a single-breasted man or a double? While both styles can fit most body types, single-breasted jackets tend to flatter the slim while double-breasted jackets make the broad look mighty. This doesn't imply being 'skinny' or 'fat,' it's simply about your tits; hence the term 'breasted.' Choose the jacket style that you can best fill out – from there you'll always look best. David Letterman, _____. Notice how uncomfortable he is during the monologue, fussing with his buttons while standing full-view before the camera.</p>	<p>B. You're ready for the fit.</p>
<p>3. To those opting for the single-breasted jacket, you'll have to choose how many buttons you want. One? Hmm. Two? Excellent. And returning in popularity. Three? Certainly good, and was much sought-after in the recent past though it's now reached near total market saturation. But, still classic, and hopefully always available. Of course, _____.</p>	<p>C. Should be avoided – you're no linebacker – but a tailor will gouge you if you show up post-purchase and ask him to reduce the heft</p>
<p>4. Last, the fit. Like we said before, close to the body, but no wrinkles when you button. Vents, double or single, are preferred to the vent-less jacket that, nine times out of ten. Shoulder pads _____. Finally, we can tell you, that you are the only man who can choose right jacket because you can tell a tailor what you want and you know your body perfectly.</p>	<p>D. Who can rarely be found not wearing a double-breasted jacket, skirts this rule by sitting behind a desk</p>

Завданням післятекстових вправ є виведення студентів у невідповідне говоріння із застосуванням засвоєного матеріалу, це може бути: прочитайте слова та перескажіть текст, дайте відповідь на запитання та ін..

Отже, однією з головних практичних цілей навчання іноземної мови в вищих навчальних закладах – навчити студентів читати адаптовані і неадаптовані оригінальні тексти, так як розвивати уміння і навички усного мовлення необхідно в зв'язку з прочитаним та на його основі.

У широко відомих формах контролю читання (відповіді на запитання, постановка запитань до тексту, його переказ, бесіда за прочитаним) центр уваги перенесений на продуктивні форми роботи, деякі з них вимагають індивідуального підходу до контролю розуміння і тому забирають багато часу. З огляду на це, застосування таких форм роботи не завжди можливе, оскільки далеко не у всіх вищих навчальних закладах приділяється багато часу на вивчення іноземної мови.

Останнім часом велика увага приділяється проблемі раціональної організації самостійної роботи студентів. Одним з можливих розв'язань цієї проблеми є розробка і впровадження в навчальний процес тестових форм контролю.

Тест вважається одним з найефективніших засобів контролю в навчанні іноземної мови. Основна відмінність тесту від традиційної контрольної роботи полягає у тому, що він завжди припускає вимірювання. Тому оцінка, що виставляється за підсумками тестування, відрізняється більшою об'єктивністю і незалежністю від можливого суб'єктивізму вчителя, ніж оцінка за виконання традиційної контрольної роботи, яка завжди суб'єктивна, оскільки заснована на враженні вчителя, не завжди вільного від його особистих симпатій або антипатій по відношенню до того, або іншого студента. Головна відмінна риса тесту – об'єктивність, що гарантується вимірюванням. Максимально підвищити надійність вимірювання і валідність використання тесту можна якщо слідувати трьом основним етапам його створення [1]:

- по-перше, дати ясне і недвозначне теоретичне – науково-обґрунтоване визначення умінь, які треба перевірити;
- по-друге, точно встановити умову і операції, яких слід дотримуватися при проведенні тесту і спостереженні за його виконанням;
- по-третє, кількісно визначити результати спостережень, з тим, щоб переконатися, що вимірювальні шкали, які використовуються, володіють всіма необхідними якостями.

Якість будь-якого вимірювального засобу, у тому числі і тесту, визначається в першу чергу показниками його надійності і валідності. Показник надійності свідчить про те, наскільки послідовні результати цих вимірювань. (Надійний тест повинен виключати випадковість того

або іншого результату.) Валідним вважається тест, що вимірює рівень розвитку тих (і лише тих) умінь, навиків, знань, для вимірювання яких він призначався розробниками. Валідність (практично в будь-якому вигляді) визначатиме правомірність інтерпретації результатів тестування. Очевидно, що застосування певного тесту в цілях, для яких він не був призначений при складанні автоматично зробить його невалідним.

Тестування в навчанні іноземної мови проводиться для виявлення рівня досягнення в певному виді діяльності; здібностей до певного виду діяльності; труднощів в оволодінні тим або іншим видом діяльності і можливих способів їх подолання.

Тестова методика найбільш відповідає умовам групового навчання. Вона керує увагою того, хто читає, і націлює його на суттєву інформацію, потребує небагато часу, зводить до мінімуму труднощі продуктивного характеру. Крім цього, при застосуванні тестів стимулюється інтелектуальна активність студента: аналіз і синтез, узагальнення і конкретизація, порівняння і розрізнення. Тест є своєрідною навчальною опорою, оскільки в одній з альтернатив дається суттєва віха змісту.

Завдяки тестовому контролю можна успішно керувати навчальним процесом, удосконалювати його, здійснювати диференційований підхід до студентів. Можна також внести елементи змагання в тестову методику для стимулювання і підтримки інтересу студентів до вивчення іноземної мови.

Питання тестування привертають в останні роки все більшу увагу педагогів та вчителів. В учбово-методичних комплексах наводяться приклади контрольних завдань різних видів мовленнєвої діяльності, де частина з них у формі тестових завдань. В роботах І.А. Рапопорта, Н.В. Розенкранца та ін. розглядаються тести для контролю розуміння в процесі читання:

- 1) тести на вибір правильної відповіді з двох запропонованих варіантів;
- 2) тести на вибір правильної відповіді з декількох запропонованих варіантів;
- 3) тести на групування фактів [2; 3].

Найпопулярніша різновидність тестів – це тести на вибір правильної відповіді з декількох варіантів. Сполучення правильної форми і неправильних альтернативних покликано “провокувати” міркування читаючого, стимулювати його необхідні розумові операції.

Ефективними є тести на встановлення дійових осіб, які зустрічаються в тексті, за їхніми діями, вчинками, а контроль розуміння тексту, який містить пряму мову, краще всього проводити шляхом встановлення дійових осіб за їх висловлюваннями. Ці тести допомагають студентам глибше зрозуміти текст, його деталі.

Завдання вчителя полягає у тому, що він повинен керувати увагою читаючого, націлюючи його на вилучення суттєвої інформації. Тест стимулює інтелектуальну активність учнів, щоб вибрати правильну альтернативу вони повинні:

- 1) прочитати текст із загальним охопленням змісту;
- 2) осмислити альтернативи;
- 3) співвіднести кожен з них із змістом тексту;
- 4) прийняти потрібну альтернативу.

Таким чином, тестовий контроль спрощує перевірку тестових робіт учителем, дає змогу організувати контроль, активізувати діяльність студентів шляхом охоплення контролем більшої кількості студентів, перевірити знання матеріалу за об'ємом за невеликий проміжок часу, урізноманітнити роботу студентів на парі (уроці). А також результати тестування можуть бути використані для оцінки рівня навченості студентів, для сертифікації їх досягнень в певному виді діяльності (по учбовому предмету), для розподілу по групах навчання залежно від досягнутого рівня, для діагностики труднощів навчання.

Перспективу подальших досліджень визначить аналіз труднощів навчання читанню текстів на іноземній мові.

ЛІТЕРАТУРА

1. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах : підручник / [С.Ю. Ніколаєва, О.Б. Бігич, Н.О. Бражник та ін.] – К. : Ленвіт, 1999. – 320 с.
2. Рапопорт И.А. Тесты в обучении иностранным языкам в средней школе / И.А. Рапопорт, Р. Сельг, И. Соттер. – Т. : Наука, 1987. – 249 с.
3. Розенкранц Н.В. Использование тестовой методики при обучении чтению текста в разных функциональных стилях в старших классах: Из опыта работы / Ред.-сост. В.А. Слободчиков. – М. : Просвещение, 1996. – № 2. – С. 5-8.